

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 5 lutego 1964 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu prawa o ustroju sądów powszechnych.

1. Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 57, poz. 308) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 6 lutego 1928 r. (Dz. U. z 1950 r. Nr 39, poz. 360 i Nr 53, poz. 489, z 1951 r. Nr 5, poz. 41, z 1952 r. Nr 1, poz. 5 i Nr 33, poz. 233, z 1957 r. Nr 31, poz. 133, z 1960 r. Nr 54, poz. 309 i z 1962 r. Nr 11, poz. 54) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 57, poz. 308) i zmian wynikających z przepisów wydanych przed dniem ogłoszenia jednolitego tekstu oraz z zastosowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, paragrafów i punktów.

2. Ustalony w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 6 lutego 1928 r. nie obejmuje następujących przepisów:

1) art. 2 i art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 347) w brzmieniu:

„Art. 2. Minister Sprawiedliwości wyda w ciągu trzech miesięcy rozporządzenia, którymi dostosuje dotychczasowe sądy i stanowiska w sądownictwie do nowych przepisów ustrojowych, ustalonych w art. 1, przekształci odpowiednio sądy istniejące, a sądy zbędne znieśli.

Art. 3. Rozporządzenia wydane na podstawie prawa o ustroju sądów powszechnych w jego dotychczasowym brzmieniu zachowują moc do czasu zastąpienia ich nowymi rozporządzeniami, opartymi na przepisach tegoż prawa w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą, jeżeli nie są z nią sprzeczne.”;

2) Art. 2—6 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 133) w brzmieniu:

„Art. 2. § 1. W ciągu miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy będą utworzone kolegia administra-

cyjne w składzie przewidzianym w art. 30¹ prawa o ustroju sądów powszechnych, które ustalą po ział czynności dla sądów na okres do końca roku 1957.

§ 2. Członkowie sądów dyscyplinarnych ustalą podział czynności tych sądów na okres do końca 1957 r. w terminie przewidzianym w § 1.

Art. 3. § 1. Minister Sprawiedliwości może skrócić aplikację sądową do jednego roku osobom będącym aplikantami sądowymi w dniu wejścia w życie ustawy.

§ 2. Do aplikantów sądowych wymienionych w § 1 stosuje się odpowiednio art. 149 § 2 i § 3 prawa o ustroju sądów powszechnych.

Art. 4. Osoba, która przed dnem wejścia w życie niniejszej ustawy została mianowana asesorem sądowym i w tym charakterze pracuje (o najmniej od roku, może być powołana na stanowisko sędziego, o ile odpowiada wymaganiom wskazanym w art. 57 pkt a) — d) i h).

Art. 5. Wymogu ukończenia 26 lat życia nie stosuje się do sędziów i ławników powołanych na te stanowiska przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 6. Istniejące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy sądy powiatowe jednoosobowe powinny być dostosowane do wymogów tej ustawy w terminie do dnia 31 grudnia 1957 r.”;

3) art. 160 i 161 prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 6 lutego 1928 r. (Dz. U. z 1950 r. Nr 39, poz. 360) w brzmieniu:

„Art. 160. Przepis art. 65 § 1 nie będzie stosowany w czasie trwania mocy obowiązującej dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 4 listopada 1944 r. o upoważnieniu do tworzenia sądów i zmiany ich okręgów, a po-

nadto do przenoszenia sędziów na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 58) i dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 22, poz. 139, z 1947 r. Nr 65, poz. 382 i z 1948 r. Nr 50, poz. 382).

Art. 161. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.”;

- 4) art. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 57, poz. 308) w brzmieniu:

„Art. 2. Przepisów dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. Nr 22, poz. 139) nie stosuje się do sędziów.”;

- 5) następujących przepisów o dniu wejścia w życie ustaw:

- a) art. 299 prawa o ustroju sądów powszechnych w pierwotnym brzmieniu, który stanowi:

„Art. 299. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1929 r.”;

- b) art. 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1951 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych i prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1952 r. Nr 1, poz. 5) w brzmieniu:

„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1952 r.”;

- c) art. 7 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 133) w brzmieniu:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie dni 30 od dnia ogłoszenia.”;

- d) art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 57, poz. 308) w brzmieniu:

„Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1964 r., jednak zamieszczone w art. 1 pkt 15 przepisy art. 59 § 2 wejdą w życie z dniem 1 stycznia 1965 r.”

3. Art. 30¹ prawa o ustroju sądów powszechnych powołany w art. 2 § 1 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych (ust. 2 pkt 2 obwieszczenia) oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 23.

4. Art. 149 prawa o ustroju sądów powszechnych powołany w art. 3 § 2 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych (ust. 2 pkt 2 obwieszczenia) oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 134.

5. Art. 57 prawa o ustroju sądów powszechnych powołany w art. 4 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych (ust. 2 pkt 2 obwieszczenia) oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 50.

6. Art. 65 prawa o ustroju sądów powszechnych powołany w art. 160 jednolitego tekstu prawa o ustroju sądów powszechnych ogłoszonego w Dz. U. z 1950 r. Nr 39, poz. 360 (ust. 2 pkt 3 obwieszczenia) oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 60.

7. Art. 59 prawa o ustroju sądów powszechnych powołany w art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (ust. 2 pkt 5 lit. d) obwieszczenia) oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 52.

8. Użyte w art. 59 § 3 lit. a) i b) jednolitego tekstu określenia o dniu wejścia w życie ustawy oznaczają dzień 1 stycznia 1964 r. jako dzień wejścia w życie ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 57, poz. 308).

Minister Sprawiedliwości: *M. Rybicki*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lutego 1964 r. (poz. 40).

PRAWO O USTROJU SĄDÓW POWSZECHNYCH

DZIAŁ I

Sądy.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. § 1. Sądami powszechnymi są: sądy wojewódzkie i sądy powiatowe.

§ 2. Sądy powszechne nie sprawują wymiaru sprawiedliwości w sprawach przekazanych ustawami szczególnymi innym sądom lub organom.

Art. 2. Wymiar sprawiedliwości w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ma za zadanie ochronę:

- ustroju demokracji ludowej i jej rozwoju w kierunku socjalizmu;
- mienia społecznego oraz praw i interesów instytucji państwowych, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych oraz organizacji społecznych;
- zagwarantowanych przez ludowy porządek prawny osobistych i majątkowych praw i interesów obywateli.

Art. 3. Sądy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powinny całą swoją działalnością wychowywać obywateli w duchu wierności Polsce Ludowej, przestrzegania zasad praworządności ludowej, dyscypliny pracy i troski o mienie społeczne.

Art. 4. § 1. Dla każdego województwa oraz dla miasta wyłączonego z województwa tworzy się sąd wojewódzki. Może być utworzony jeden sąd wojewódzki dla województwa i miasta z niego wyłączonego.

§ 2. Dla każdego powiatu i miasta stanowiącego powiat miejski tworzy się sąd powiatowy, może jednak być utworzony jeden sąd powiatowy dla powiatu i miasta stanowiącego powiat lub dla sąsiadujących z sobą powiatów. W miastach podzielonych administracyjnie na dzielnice można tworzyć sądy powiatowe dla każdej dzielnicy.

Art. 5. § 1. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia tworzy i znosi sądy wojewódzkie i sądy powiatowe oraz ustala ich obszar właściwości i siedziby odpowiednio do przepisów art. 4 §§ 1 i 2.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia tworzyć poza siedzibą sądu:

- wydziały zamiejscowe sądów powiatowych,

b) ośrodki zamiejscowe sądów wojewódzkich składające się z jednego lub kilku wydziałów oraz ustalać ich siedzibę, obszar właściwości i organizację.

§ 3. Zniesienie ośrodka lub wydziału zamiejscowego następuje w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Członkowie zniesionego ośrodka lub wydziału zamiejscowego przechodzą do siedziby odpowiedniego sądu.

Art. 6. § 1. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia tworzy w sądach powiatowych osobne wydziały dla nieletnich (sądy dla nieletnich). Inne wydziały mogą być tworzone w drodze zarządzeń.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia przekazać jednemu sądowi powiatowemu rozpoznawanie spraw karnych dotyczących nieletnich w zakresie właściwości kilku sądów powiatowych położonych na obszarze tego samego sądu wojewódzkiego.

Art. 7. Sąd w pierwszej instancji rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego oraz dwóch ławników, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi. W drugiej instancji oraz w innych przypadkach sąd rozpoznaje sprawy przy udziale trzech sędziów, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi.

Art. 8. Sąd może spełniać czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności — i poza swoim okręgiem, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości lub jeżeli przez to oszczędzi się znacznie na kosztach.

Art. 9. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie poza siedzibą sądu stałych roków sądów wojewódzkich i powiatowych.

Art. 10. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia oznaczy urzędy mające prowadzić rejestry skazanych oraz sposób prowadzenia tych rejestrów.

Art. 11. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia powierzyć prowadzenie ksiąg wieczystych, rejestrów handlowych i innych, przekazane ustawami sądom powiatowym, jednemu z nich dla kilku tych sądów.

Art. 12. Językiem sądowym jest język polski. Osoby nie władające tym językiem mają prawo zaznajomienia się z materiałami sprawy przy pomocy tłumacza, jak również prawo występowania przed sądem w języku ojczystym.

Art. 13. Sąd wojewódzki składa okresowe sprawozdania ze swej pracy właściwej wojewódzkiej radzie narodowej, sąd powiatowy — właściwej powiatowej (miejskiej, dzielnicowej) radzie narodowej.

Rozdział II.

Sądy powiatowe.

Art. 14. Sąd powiatowy rozpoznaje sprawy karne i cywilne, należące na podstawie przepisów postępowania sądowego do jego właściwości, oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawy szczególne.

Art. 15. Sąd powiatowy składa się z prezesa, wiceprezesa lub wiceprezesów i sędziów.

Art. 16. § 1. Sądy powiatowe są obowiązane spełniać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów, zarówno powszechnych, jak i szczególnych, oraz w przypadkach przez ustawy przewidzianych na żądanie innych władz.

§ 2. Sądy powiatowe są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów sąsiednich, jeżeli

wzajemność jest zaewnujona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości, jest wiążące dla sądu wezwanego.

§ 3. O spełnienie czynności należy zwracać się do sądu powiatowego, w którego okręgu czynność ma być spełniona.

Rozdział III.

Sądy wojewódzkie.

Art. 17. § 1. Sąd wojewódzki rozpoznaje w pierwszej instancji sprawy karne i cywilne, należące do jego właściwości na mocy przepisów postępowania sądowego.

§ 2. Sąd wojewódzki rozpoznaje ponadto środki odwoławcze od orzeczeń sądów powiatowych oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawy szczególne.

Art. 18. Sąd wojewódzki składa się z prezesa, wiceprezesów oraz sędziów.

Art. 19. Sąd wojewódzki dzieli się na wydziały.

Rozdział IV.

Zgromadzenie ogólne i kolegium administracyjne.

Art. 20. W sądach wojewódzkich działają zgromadzenia ogólne i kolegia administracyjne.

Art. 21. Zgromadzenie ogólne składa się ze wszystkich sędziów danego sądu. Sędziowie są obowiązani brać udział w zgromadzeniu ogólnym. Przewodniczy prezes sądu.

Art. 22. Posiedzenia zgromadzenia ogólnego winny być tak zwolowane, aby umożliwić obecność sędziom. Do powzięcia uchwał zgromadzenia ogólnego wymagana jest obecność przynajmniej połowy jego członków. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego.

Art. 23. § 1. W październiku każdego roku zgromadzenie ogólne wybiera ze swego grona na rok następny dwóch członków i dwóch zastępców do kolegium administracyjnego. Tę samą liczbę członków kolegium i ich zastępców powołuje z grona sędziów prezes sądu. Przewodniczącym kolegium jest prezes sądu.

§ 2. Do powzięcia uchwał wymagana jest obecność pełnego składu kolegium administracyjnego. W razie niemożności wzięcia udziału w posiedzeniach przez członka kolegium uczestniczy w nim zastępca. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego.

Rozdział V.

Podział czynności.

Art. 24. § 1. Kolegium administracyjne najpóźniej w listopadzie każdego roku ustala podział czynności w sądzie na następny rok kalendarzowy. Prezes sądu oznacza zakres czynności własny i wiceprezesów.

§ 2. Podział czynności w sądach powiatowych uchwała kolegium administracyjne właściwego sądu wojewódzkiego po rozpoznaniu wniosku prezesa sądu powiatowego.

Art. 25. § 1. Sędziego może zastąpić bądź sędzia tego samego sądu, bądź równorzędnego, bądź wyższego, bądź bezpośrednio niższego.

§ 2. W składzie sądzącym może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym. Jednakże Minister Sprawiedliwości może przyznać sędziemu sądu powiatowego, delegowanemu do sądu wojewódzkiego (art. 63), prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. W wypadkach nagłych kierownik sądu powoła zastępcę spoza liczby sędziów wyznaczonych do zastępstwa według podziału czynności.

Art. 26. § 1. Do rozpraw, które przypuszczalnie czas dłuższy trwać będą, prezes sądu może powołać sędziego dodatkowego.

§ 2. W naradzie i głosowaniu sędzia ten bierze udział tylko w razie, gdy jeden z członków ustąpi ze składu sądzącego.

Art. 27. Spełnienie czynności przez innego sędziego niż ten, który był do niej powołany według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

Rozdział VI.

Utrzymanie powagi sądu.

Art. 28. § 1. Przewodniczący sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydaleć.

§ 2. Uczestników sprawy sąd może wydaleć tylko wtedy, gdy, mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności, nadal zachowują się niewłaściwie.

Art. 29. § 1. W razie cięższego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innej władzy lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może skazać winnego na grzywnę do pięciuset złotych lub na karę pozbawienia wolności do trzech dni; osobie uwięzionej można wymierzyć kary przewidziane w przepisach więziennych.

§ 2. Skazanie jest natychmiast wykonalne i nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej.

§ 3. Jeżeli czynu, określonego w § 1, dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd zwraca się do przełożonej władzy wojskowej, która stosuje środki przewidziane w przepisach wojskowych.

Art. 30. § 1. Grzywny wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. W razie niemożności ściągnięcia grzywny zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do trzech dni.

Art. 31. Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzone przez sąd nie mają zastosowania do sędziów i ławników, należących do składu orzekającego, i do prokuratora, a kary pozbawienia wolności — do adwokatów jako rzeczników stron w danej sprawie.

Art. 32. Sąd może wydaleć z sali publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania się.

Art. 33. Sędziemu dokonywającemu czynności sądowej jednoosobowo służą prawa przewodniczącego i sądu, przewidziane w art. 28—32.

Rozdział VII.

Administracja sądowa i nadzór.

Art. 34. Kierownikami sądów są w sądach wojewódzkich i powiatowych prezesi tych sądów.

Art. 35. Prezesi sądów wojewódzkich i powiatowych sprawują kierownictwo sądu, pełnią czynności administracji sądowej oraz czynności przewidziane w przepisach postępowania sądowego i w regulaminach urzędowania. Mogą powoływać do współdziałania w czynnościach administracyjnych, nie wyłączając nadzorczych, swoich zastępców, w poszczególnych wypadkach — sędziów.

Art. 36. § 1. Zastępcą kierownika sądu jest najstarszy służbą wiceprezes lub sędzia.

§ 2. W razie przerwy w urzędowaniu kierownika sądu zastępcę wyznaczyć może:

- Minister Sprawiedliwości — w stosunku do wszystkich sądów, spośród sędziów tego samego albo innego równorzędnego lub wyższego sądu;
- kierownicy sądów — w stosunku do sądów, nad którymi pełnią nadzór, spośród sędziów danego sądu albo sądów równorzędnych lub wyższych swego okręgu.

Art. 37. O starszeństwie służbowym wiceprezesów lub sędziów, zajmujących stanowiska równorzędne w tym samym sądzie, rozstrzygają następujące dane w wymienionej poniżej kolejności:

- czas spędzony na danym stanowisku,
- czas spędzony w tej samej lub wyższej grupie uposażenia;
- ogólny czas służby na stanowiskach sędziowskich, prokuratorских lub referendarskich w Ministerstwie Sprawiedliwości i w byłej Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;
- wreszcie wiek.

Art. 38. Na czele wydziału w sądzie powszechnym stoi prezes, wiceprezes lub sędzia.

Art. 39. Nadzór nad sądami i sędziami pełnią:

- kierownik — nad sądem powierzonym jego kierownictwu;
- prezes sądu wojewódzkiego — nad sądami powiatowymi swego okręgu.

Art. 40. § 1. Naczelnym nadzór nad sądami powszechnymi i sędziami tych sądów sprawuje Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości wykonywa nadzór osobiście, przez powołane w tym celu organy nadzoru lub przez wyznaczone osoby.

Art. 41. § 1. Osoby powołane do nadzoru (art. 35, 39, 40) mają prawo żądać wyjaśnień, wglądać w czynności i usuwać oczywiste usterki oraz z powodu dostrzeżonych przewinień kierować sprawę do sądu dyscyplinarnego, nadto Minister Sprawiedliwości oraz prezesi, co do sądów podległych ich nadzorowi, mają prawo uchylać zarządzenia administracyjne niezgodne z prawem oraz zarządzenia niezgodne z regulaminami lub innymi przepisami porządkowymi.

§ 2. Osoby powołane do nadzoru mogą być obecne na rozprawie toczącej się przy drzwiach zamkniętych.

§ 3. Kierownicy sądów, w granicach służącego im nadzoru, tudzież Minister Sprawiedliwości mogą, w razie do-

strzeżenia uchybienia, zwrócić na nie uwagę oraz żądać usunięcia skutków uchybienia.

§ 4. Nadzór nie może wkraczać w dziedzinę, w której w myśl ustawy konstytucyjnej sędziowie są niezawisli.

Art. 42. Do pracowników sądowych, nie będących sędziami, stosuje się przepisy o państwowej służbie cywilnej, dotyczące nadzoru służbowego.

Art. 43. § 1. Minister Sprawiedliwości kontroluje działalność służbową władz powołanych do nadzoru, deleguje osoby wymienione w art. 40 do okresowych wizytacji sądów oraz czuwa nad wykonaniem wydanych w drodze nadzoru zarządzeń.

§ 2. Minister Sprawiedliwości wydaje przepisy o wykonywaniu nadzoru nad sądami powiatowymi przez prezesów sądów wojewódzkich.

Art. 44. Każdy sąd wyższy o sprostowanych przez siebie usterkach w urzędowaniu sądu niższego zawiadamia osobą powołaną do nadzoru.

Art. 45. § 1. Sąd wyższej instancji, w razie dostrzeżenia przy rozstrzyganiu środków odwoławczych oczywistej obrazy przepisów ustawowych w postępowaniu sądu niższej instancji, władny jest — niezależnie od uprawnień służących mu z mocy ustawy postępowania sądowego — stwierdzić uchybienie i wytknąć je właściwemu sądowi. Na żądanie sąd niższy obowiązany jest udzielić wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie ma wpływu na daną sprawę.

§ 2. O wytknięciu uchybienia sąd wyższy zawiadamia kierownika właściwego sądu, a w wypadkach ważniejszych — ponadto Ministra Sprawiedliwości.

Art. 46. § 1. Minister Sprawiedliwości wyda regulaminy, w których określi tryb wewnętrznego urzędowania sądów powiatowych i sądów wojewódzkich.

§ 2. Minister Sprawiedliwości oznaczy w drodze rozporządzenia, po upływie jakiego czasu i pod jakimi warunkami akta spraw sądowych będą w całości lub w części niszczone lub przekazywane archiwom państwowym.

DZIAŁ II

Sędziowie.

Rozdział I.

Niezawisłość sędziowska.

Art. 47. Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 48. Niezawisłość sędziego nie wyłącza obowiązku spełniania zleceń w zakresie administracji sądowej, wydanych w granicach uprawnień władzy dającej zlecenie. Sędzia ma prawo żądać, ażeby mu zlecenie doręczono na piśmie.

Art. 49. § 1. Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytyany na gorącym uczynku. Aż do wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej wolno przedsięwziąć tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

§ 2. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności — właściwy sąd dyscyplinarny władny jest żądać niezwłocznego zwolnienia zatrzymanego sędziego.

§ 3. W ciągu 7 dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej służy władzy lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu skatga do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

§ 4. Sądy dyscyplinarne wydają uchwały przewidziane w niniejszym artykule, na posiedzeniu niejawnym, po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego.

Rozdział II.

Powolywanie i odwoływanie sędziego.

Art. 50. Na stanowisko sędziego może być powołany ten, kto:

- daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków sędziego w Polsce Ludowej;
- posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- jest nieskazitelnego charakteru;
- ukończył uniwersyteckie studia prawnicze;
- odbył aplikację sądową;
- złożył egzamin sędziowski;
- pracował w charakterze asesora sądowego co najmniej jeden rok;
- ukończył 26 lat życia.

Art. 51. § 1. Od wymagań wymienionych w art. 50 pod pkt e), f) i g) wolni są.

- profesorowie i docenci nauk prawnych na polskich uniwersytetach państwowych lub w Polskiej Akademii Nauk;
- adwokaci;
- osoby, które zajmowały stanowiska stałych urzędników referendarskich w byłej Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej i w byłych organach zastępstwa prawnego;
- prokuratorzy, wiceprokuratorzy i podprokuratorzy;
- oficerowie, którzy zajmowali w wojskowej służbie sprawiedliwości stanowiska sędziów, prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów;
- prezesi, wiceprezesi i radcowie prezesa do spraw orzecznictwa w państwowych komisjach arbitrażowych, którzy zajmowali te stanowiska co najmniej przez trzy lata.

§ 2. Od wymagań wymienionych w art. 50 pod pkt e) i g) wolni są referendarze śledczy prokuratury i asesory prokuratury, którzy zajmowali te stanowiska co najmniej przez trzy lata.

§ 3. W wypadkach wyjątkowych inne osoby nie wymienione w § 1 i § 2 mogą być zwolnione od wymagań wskazanych w art. 50 pkt e), f) i g). Zwolnienie to następuje na wniosek Ministra Sprawiedliwości przy powołaniu na stanowisko sędziowskie.

Art. 52. § 1. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami w jednym wydziale sądu bądź w sądzie nie podzielonym na wydziały, brać udziału w jednym składzie orzekającym ani też podlegać sobie służbowo.

§ 2. Nie może być sędzią osoba, której małżonek wykonuje zawód adwokacki. Nie może być również sędzią osoba, której krewny lub powinowaty w stopniu określonym w § 1 wykonuje zawód adwokacki na obszarze właściwości tego samego sądu wojewódzkiego.

§ 3. Przepisów § 2 nie stosuje się w przypadkach, gdy małżonek, krewny lub powinowaty sędziego jest wpisany na listę adwokatów, lecz nie wykonuje zawodu adwokackiego.

Art. 53. Sędziów sądów powszechnych powołuje Rada Państwa na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

Art. 54. Prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych powołuje spośród sędziów oraz odwołuje ich Minister Sprawiedliwości.

Art. 55. § 1. Stosunek służbowy zawiązuje się z chwilą doręczenia urzędowego zawiadomienia o powołaniu.

§ 2. Sędzia powinien się zgłosić w celu objęcia stanowiska u kierownika właściwego sądu w ciągu dni czternastu od dnia otrzymania urzędowego zawiadomienia o powołaniu, o ile władza nie oznaczyła terminu krótszego. Osoba, która przechodzi z innego stanowiska w służbie państwowej na stanowisko sędziowskie, powinna się zgłosić w ciągu dni czternastu od dnia zwolnienia od obowiązków poprzedniej służby.

§ 3. Nie usprawiedliwione niezgłoszenie się najpóźniej dnia czternastego po otrzymaniu zawiadomienia o powołaniu lub po zwolnieniu od poprzedniej służby daje Ministrowi Sprawiedliwości prawo postawienia wniosku o unieważnienie powołania.

Art. 56. Na sędziego, który bezpośrednio przed tym był w służbie państwowej, wszelkie prawa i obowiązki związane z jego stanowiskiem sędziowskim przechodzą z chwilą zwolnienia go od poprzedniej służby, w innych wypadkach — z chwilą objęcia stanowiska, o ile szczególne przepisy nie zawierają odmiennych postanowień.

Art. 57. § 1. Obejmując stanowisko sędziego składa wobec prezesa właściwego sądu ślubowanie według przepisanej roty.

§ 2. Sędzia przechodzący z jednego stanowiska sędziowskiego na drugie ponownego ślubowania nie składa.

Art. 58. § 1. Prezes właściwego sądu prowadzi dla każdego sędziego osobny wykaz służbowy, zawierający istotne dane dotyczące jego stosunków osobistych i służbowych.

§ 2. Sposób prowadzenia tych wykazów określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 59. § 1. Rada Państwa na wniosek Ministra Sprawiedliwości odwołuje sędziego, jeżeli nie daje on rękojmi należytego wykonywania obowiązków sędziego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości zwalnia sędziego z zajmowanego stanowiska, jeżeli sędzia:

- a) zrzeknie się swego stanowiska,
- b) z powodu choroby lub ułomności został orzeczeniem komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego,
- c) z powodu choroby lub zwolnienia od zajęć dla poratowania zdrowia nie pełnił służby dłużej niż rok; za przerwę będą uważane tylko te okresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu spędzonego poprzednio poza służbą z powyższych powodów,
- d) przekroczył sześćdziesiąt pięć lat życia, chyba że Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego sędziego wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia lat siedemdziesięciu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości zwalnia sędziego z zajmowanego stanowiska, jeżeli:

- a) małżonek sędziego w dniu wejścia w życie ustawy, wykonuje zawód adwokacki i nie zaprzestał go wykonywać po upływie roku od dnia ogłoszenia ustawy,
- b) sędzia po dniu wejścia w życie ustawy zawarł związek małżeński z osobą, która wykonuje zawód adwokacki i nie zaprzestała go wykonywać w terminie trzech miesięcy od zawarcia związku małżeńskiego.

§ 4. Odwołanie lub zwolnienie sędziego z zajmowanego stanowiska następuje po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu.

§ 5. Zrzeczenie się przez sędziego swego stanowiska może nastąpić bez podania powodów; sędzia może jednak opuścić to stanowisko dopiero po otrzymaniu urzędowego zawiadomienia o zwolnieniu go przez Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział III.

Zmiana stanowiska.

Art. 60. § 1. Powołanie sędziego na inne stanowisko lub przeniesienie go na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

§ 2. Przepis ten nie dotyczy wypadków przeniesienia:

- a) z powodu zwinięcia stanowiska, wywołanego postanowioną w drodze ustawy zmianą ustroju sądownictwa lub zniesienia danego sądu;
- b) z powodu związku małżeńskiego pomiędzy sędzią danego sądu nie podzielonego na wydziały albo wskutek powstałej podległości służbowej pomiędzy sędzią i małżonkami;
- c) z powodu pozostawania sędziego w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w stopniu określonym w art. 52 § 1 do osoby, która wykonuje zawód adwokacki na obszarze właściwości tego samego sądu wojewódzkiego;
- d) dla dobra wymiaru sprawiedliwości lub powagi stanowiska sędziowskiego na podstawie orzeczenia sądu wyższego, powziętego w składzie trzech sędziów tegoż sądu na posiedzeniu niejawnym na wniosek prezesa sądu właściwego, a w stosunku do prezesa — na wniosek prezesa sądu wyższego, po wysłuchaniu zainteresowanego sędziego, jeżeli na wezwanie się stawia;
- e) w drodze dyscyplinarnej.

§ 3. Przeniesienie sędziego w wypadkach objętych niniejszym artykułem zarządza Minister Sprawiedliwości.

Art. 61. Przeniesienie stałe lub czasowe siedziby sądu powoduje tym samym zmianę miejsca służbowego sędziów tegoż sądu.

Art. 62. W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości należy mu się zwrot kosztów przeniesienia z wyjątkiem wypadku, gdy przeniesienie sędziego nastąpiło w drodze wyroku dyscyplinarnego lub na jego prośbę. Sędziemu przenoszonemu na własną prośbę Minister Sprawiedliwości w szczególnie uzasadnionych wypadkach może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 63. § 1. Delegować sędziego za jego zgodą do zastępczego pełnienia w innym sądzie obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych albo do czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości może tylko Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego nawet bez jego zgody, jednakże na czas nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku.

§ 3. Jeżeli chodzi o czynności sędziowskie w okręgu tego samego sądu wojewódzkiego, prawo wymienione w § 2 służy także prezesowi sądu wojewódzkiego, jednakże na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku.

§ 4. Łączny czas delegacji, zarządzonych na zasadzie §§ 2 i 3, nie może przekraczać trzech miesięcy w ciągu roku.

Art. 64. W razie powołania sędziego do czasowej służby wojskowej przywiązane do jego stanowiska prawa i obowiązki służbowe pozostają w czasie trwania tej służby w zawieszeniu. Sędzia zatrzymuje jednak swoje stanowisko, a czas służby wojskowej wlicza się całkowicie do jego służby cywilnej czynnej. Należne w tym czasie uposażenia określają osobne przepisy.

Rozdział IV.

Prawa.

Art. 65. Sędziowie korzystają z praw służących pracownikom państwowym, o ile niniejsze prawo inaczej nie stanowi.

Rozdział V.

Obowiązki.

Art. 66. Sędzia obowiązany jest wiernie służyć Polsce Ludowej, przestrzegać zasad praworządności ludowej, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie, zgodnie z interesem Państwa Ludowego, obowiązki swe wypełniać sumiennie i gorliwie, dochować tajemnicy służbowej oraz stale podnosić poziom swego uświadomienia społecznego i wiedzy zawodowej.

Art. 67. § 1. Sędzia obowiązany jest zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których poza jawną rozprawą sądową powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko sędziowskie.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznanie jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru Państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości.

§ 3. Od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego tylko Minister Sprawiedliwości.

§ 4. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po opuszczeniu służby.

Art. 68. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi sądu i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego. Nie wolno mu brać udziału w takich wystąpieniach, które mogłyby osłabiać zaufanie do jego bezstronności albo wierności względem ustroju lub władz demokratycznych Państwa Polskiego.

Art. 69. Jeżeli sędzia nie może pełnić swych obowiązków z powodu choroby lub innej uzasadnionej przyczyny, powinien o tym niezwłocznie zawiadomić kierownika sądu, a na jego żądanie złożyć odpowiednie dowody lub wyjaśnienia.

Art. 70. § 1. Sędzia powinien mieszkać w siedzibie sądu.

§ 2. Na wyjątek od powyższej zasady może wyrazić zgodę prezes właściwego sądu wojewódzkiego.

Art. 71. Sędziemu nie wolno obok piastowanego stanowiska sędziowskiego zajmować żadnego urzędu państwowego,

z wyjątkiem stanowisk: wykładowcy i pracownika nauk, jeżeli zajmowanie takiego stanowiska nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziowskich.

Art. 72. § 1. Sędziemu nie wolno oddawać się zajęciom ubocznym, które by przeszkadzały w pełnieniu jego obowiązków sędziowskich albo mogły uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 2. Kolegium administracyjne może zezwolić sędziemu na branie udziału we władzach spółdzielni. Zezwolenie dla sędziego powiatowego wydaje kolegium administracyjne sądu wojewódzkiego.

Art. 73. § 1. O zamiarze oddania się zajęciu ubocznemu sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić prezesa właściwego sądu. Jeżeli prezes uważa, że dane zajęcie uboczne podpada pod zakaz art. 71 lub 72, sprawę rozstrzygną Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii właściwego kolegium administracyjnego.

§ 2. Prezes sądu wojewódzkiego lub powiatowego powinien zawiadomić o swoim zamiarze oddania się zajęciu ubocznemu Ministra Sprawiedliwości, który może odmówić zgody na to zajęcie.

Art. 74. § 1. Sędzia powinien wnosić w drodze służbowej wszelkie żądania, przedstawienia i zezwolenia w sprawach osobistych, związanych z jego stanowiskiem.

§ 2. W żadnym razie sędzia nie powinien w takich sprawach zwracać się do instytucji i osób postronnych ani też podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

Art. 75. § 1. Sędziowie przy rozprawach używają tog i biretu jako stroju urzędowego.

§ 2. Szczegóły tego stroju, tudzież strój lub odznaki sędziów przy czynnościach urzędowych poza rozprawą określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział VI.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 76. § 1. Za przewinienia służbowe i uchybienia godności urzędu sędziowie ulegają karze dyscyplinarnej.

§ 2. Sędzia odpowiada także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska sędziowskiego, jeżeli przez nie uchybił obowiązkom piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym stanowiska sędziowskiego.

Art. 77. Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) upomnienie;
- b) nagana;
- c) przemieszczenie na inne miejsce służbowe na koszt skazanego;
- d) usunięcie ze stanowiska prezesa lub wiceprezesa sądu;
- e) wydalenie ze służby sędziowskiej.

Art. 78. Nagana i przeniesienie na inne miejsce służbowe na koszt skazanego pociągają za sobą wstrzymanie przeniesienia do wyższego uposażenia na przeciąg trzech lat.

Art. 79. Usunięcie ze stanowiska prezesa lub wiceprezesa sądu pociąga za sobą przeniesienie skazanego na koszt własny na stanowisko sędziego sądu równorzędnego, z utratą dodatków połączonych z jego dotychczasowym stanowiskiem.

Art. 80. § 1. Jeżeli od chwili przewinienia do chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego upłynęło pięć lat, postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte, a w razie wszczęcia — należy je umorzyć.

§ 2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie karne.

Art. 81. § 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych powołane są sądy następujące:

- a) sąd dyscyplinarny okręgu wojewódzkiego, orzekający w pierwszej instancji w składzie trzech sędziów wojewódzkich w sprawach przeciw sędziom zajmującym stanowiską w sądach powiatowych danego okręgu wojewódzkiego;
- b) Sąd Dyscyplinarny Wyższy, orzekający w pierwszej instancji w składzie trzech sędziów Sądu Najwyższego w sprawach przeciw sędziom zajmującym stanowiska w sądach wojewódzkich, tudzież w drugiej instancji w sprawach rozpoznanych przez sąd dyscyplinarny okręgu wojewódzkiego;
- c) Najwyższy Sąd Dyscyplinarny, orzekający w drugiej instancji w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego w sprawach rozpoznanych w pierwszej instancji przez Sąd Dyscyplinarny Wyższy.

§ 2. Właściwość sądu określa stanowisko sędziego zajmowane w chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, choćby obwiniony po wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego objął stanowisko uzasadniające właściwość innego sądu.

§ 3. Spory o właściwość rozstrzyga Najwyższy Sąd Dyscyplinarny na posiedzeniu niejawnym.

Art. 82. § 1. Przewodniczącym sądu dyscyplinarnego okręgu wojewódzkiego jest prezes sądu wojewódzkiego.

§ 2. Członków sądu dyscyplinarnego w liczbie dziewięciu sędziów, w tym trzech zastępców przewodniczącego, wybiera zgromadzenie ogólne sądu wojewódzkiego.

Art. 83. § 1. Członków sądów dyscyplinarnych wybiera się najdalej w październiku każdego roku na rok następny.

§ 2. Podział czynności sądu dyscyplinarnego określa na rok następny pełny skład członków tego sądu.

Art. 84. Orzeczenia sądu zapadają większością głosów. Przewodniczący głosuje ostatni.

Art. 85. § 1. Przed powzięciem jakiegokolwiek orzeczenia sąd wysłucha wniosków rzecznika dyscyplinarnego.

§ 2. Rzecznikiem dyscyplinarnym w sądzie dyscyplinarnym jest sędzia wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 86. Posiedzenia sądu dyscyplinarnego okręgu wojewódzkiego odbywają się w obecności protokolanta, którym powinien być wyznaczony przez prezesa sądu wojewódzkiego sędzia lub aplikant.

Art. 87. Obwiniony może przybrać obrońcę spośród sędziów.

Art. 88. § 1. Postępowanie dyscyplinarne jest tajne.

§ 2. Rozprawa przed sądami dyscyplinarnymi jest jawna dla sędziów i asesorów uprawnionych do orzekania.

§ 3. Orzeczenia dyscyplinarne można podawać do wiadomości publicznej jedynie po ich uprawomocnieniu się, na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego, za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 89. § 1. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego władza nadzorcza przedstawia sądowi dyscyplinarnemu, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, przy czym obwinionemu należy dać możność złożenia wyjaśnień.

§ 2. Właściwy sąd dyscyplinarny na posiedzeniu niejawnym rozpoznaje wniosek i w razie uwzględnienia go wydaje uchwałę, którą wszczyna postępowanie dyscyplinarne. W uchwale należy dokładnie oznaczyć zarzuty mające być przedmiotem postępowania.

§ 3. Sąd może, przed powzięciem uchwały o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, zarządzić wyświetlenie stanu sprawy za pośrednictwem wyznaczonego sędziego albo właściwego kicowniką sądu.

§ 4. Przeciw uchwale oddalającej wniosek o wszczęcie postępowania rzecznikowi dyscyplinarnemu służy w ciągu siedmiu dni od dnia doręczenia skarga do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji, który rozstrzyga na posiedzeniu niejawnym.

Art. 90. Wszczynając postępowanie dyscyplinarne, sąd może zarządzić od razu rozprawę lub polecić przeprowadzenie śledztwa.

Art. 91. Sędzia wyznaczony do przeprowadzenia śledztwa bada okoliczności sprawy i zbiera dowody; świadków i biegłych w razie potrzeby przesłuchuje po odebraniu przyrzeczenia.

Art. 92. Sędzia wyznaczony do przeprowadzenia śledztwa może rozciągnąć badanie na zarzuty nie wyszczególnione w uchwale wszczynającej postępowanie dyscyplinarne.

Art. 93. Na żądanie sędziego wyznaczonego do przeprowadzenia śledztwa sąd oraz inne władze państwowe obowiązane są udzielać pomocy.

Art. 94. § 1. Po ukończeniu śledztwa sędzia wyznaczony przesyła akta rzecznikowi dyscyplinarnemu w celu przedstawienia wniosku. Przed odesłaniem sędzia powinien dać obwinionemu lub jego obrońcy możność przejrzenia akt i poczynienia wyciągów.

§ 2. Rzecznik i obwiniony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa.

Art. 95. Sąd dyscyplinarny, po otrzymaniu wniosku rzecznika dyscyplinarnego, na posiedzeniu niejawnym:

- a) zarządza, w miarę potrzeby, uzupełnienie śledztwa;
- b) zarządza wyznaczenie rozprawy i rozstrzyga o potrzebie wezwania świadków i biegłych;
- c) wydaje wyrok skazujący, jeżeli wymierza tylko karę upomnienia;
- d) umatnia postępowanie dyscyplinarne.

Art. 96. § 1. W uchwale zarządzającej wyznaczenie rozprawy sąd oznacza dokładnie zarzuty mające stanowić jej przedmiot.

§ 2. Odpis uchwały doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu.

Art. 97. § 1. W razie skazania bez rozprawy na karę upomnienia odpis wyroku z uzasadnieniem doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu, którzy mogą w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia żądać przeprowadzenia rozprawy.

§ 2. W razie takiego żądania wyrok poprzedni uważa się za niebyły.

Art. 98. § 1. Odpis uchwały umarzającej postępowanie dyscyplinarne wraz z uzasadnieniem doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu, któremu służy skarga w ciągu dni siedmiu od daty doręczenia. Skargę rozstrzyga sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Po uprawomocnieniu się uchwały doręcza się jej odpis obwinionemu.

Art. 99. § 1. Przewodniczący wyznacza dzień rozprawy i zawiadamia o nim rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego i obrońcę oraz wzywa powołanych do rozprawy świadków i biegłych.

§ 2. Nie usprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 100. Wnioski rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego w przedmiocie dowodów, przedstawione przed rozprawą, sąd rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym.

Art. 101. § 1. Rozprawę rozpoczyna odczytanie uchwały zarządzającej jej wyznaczenie, po czym następuje przesłuchanie obwinionego. Akta dochodzeń i śledztwa można odczytać, według uznania sądu, w całości lub w części. Sąd zarządzi bezpośrednio przeprowadzenie dowodów, jakich dostarczyły dochodzenia i śledztwo lub które dopuszczono później, jeżeli to uzna za potrzebne.

§ 2. Rozprawę kończą przemówienia rzecznika dyscyplinarnego i obrońcy, po czym obwinionemu służy głos ostatni.

Art. 102. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się nowe przewinienie, sąd może wydać co do niego wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy. W braku zgody należy wszcząć osobne postępowanie.

Art. 103. W naradzie i głosowaniu uczestniczą wyłącznie sędziowie orzekający.

Art. 104. § 1. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi w razie wyroku skazującego obwiniony, w innych wypadkach — Skarb Państwa.

§ 2. Sąd ma prawo, uwzględniając sposób obrony obwinionego i jego stosunki majątkowe, zwolnić go od zwrotu całości lub części kosztów.

Art. 105. § 1. Sąd opiera wyrok na dowodach ujawnionych w toku rozprawy.

§ 2. Sentencję wyroku, sporządzoną bezpośrednio po głosowaniu, podpisują wszyscy sędziowie, po czym przewodniczący ją ogłasza.

§ 3. Wyrok z uzasadnieniem należy sporządzić w ciągu siedmiu dni i niezwłocznie doręczyć rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu.

Art. 106. Z przebiegu rozprawy sporządza się protokół, który zawiera wymienienie składu sądu i osób obecnych na rozprawie oraz przedstawienie przebiegu rozprawy z podaniem treści zeznań świadków i opinii biegłych. Protokół podpisują przewodniczący i protokolant.

Art. 107. § 1. Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji służy odwołanie obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu.

§ 2. Odwołanie składa się w sądzie, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji, w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia wyroku.

Art. 108. § 1. Sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnym:

- a) odrzuca odwołanie jako niedopuszczalne, spóźnione lub nie podpisane przez osobę uprawnioną albo
- b) zarządza wyznaczenie rozprawy odwoławczej.

§ 2. Do postępowania odwoławczego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o postępowaniu w pierwszej instancji. Sąd odwoławczy może zlecić uzupełnienie materiału dowodowego przez sędziego, którego wyznaczy sąd dyscyplinarny pierwszej instancji.

Art. 109. § 1. W razie śmierci obwinionego przed uprawomocnieniem się wyroku sąd umarza postępowanie.

§ 2. Jeżeli obwiniony w toku postępowania występuje ze służby sędziowskiej, postępowanie dyscyplinarne toczy się dalej, przy czym w razie, gdy obwiniony przejdzie do innej służby państwowej, adwokatury lub notariatu, sąd przesyła wyrok jego zwierzchności.

Art. 110. § 1. Po uprawomocnieniu się wyroku przewodniczący sądu pierwszej instancji przesyła odpis wyroku z uzasadnieniem Ministrowi Sprawiedliwości, nadto — właściwemu prezesowi sądu wojewódzkiego, a o ile chodzi o sędziów Sądu Najwyższego — Pierwszemu Prezesowi.

§ 2. Wykonanie wyroku w stosunku do sędziów sądów powszechnych należy do Ministra Sprawiedliwości, a co do kar wymienionych w art. 77 pod lit. a) oraz b) — do prezesa sądu wojewódzkiego.

Art. 111. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić na wniosek właściwej władzy nadzorczej, jeżeli umorzenie sprawy albo wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa karnego, albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadnić skazanie lub wymierzenie kary surowszej.

Art. 112. § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na korzyść skazanego może nastąpić nawet po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadnić uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej.

§ 2. W razie śmierci skazanego wnioski o wznowienie przedstawiać mogą małżonek skazanego, jego krewni w linii prostej oraz rzecznik dyscyplinarny.

Art. 113. § 1. Wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego składa się do sądu, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji, najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od chwili powzięcia przez uprawnionego do wniosku wiadomości o okolicznościach wymienionych w art. 111 lub 112.

§ 2. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym, po zezadaniu pisemnego oświadczenia strony przeciwnej i przeprowadzeniu w razie potrzeby śledztwa.

§ 3. Uchwały w przedmiocie wznowienia ulegają zażaleniu w ciągu siedmiu dni od doręczenia. Sąd dyscyplinarny drugiej instancji rozstrzyga skargę na posiedzeniu niejawnym.

§ 4. Wznawiając postępowanie, sąd może zarządzić wstrzymanie wykonania wyroku.

Art. 114. Jeżeli dopuszczono wznowienie na korzyść skazanego, w nowym wyroku nie można wymierzyć kary surowszej.

Art. 115. Jeżeli przewinienie zawiera cechy przestępstwa karnego, sąd wydaje uchwałę w myśl art. 49, co nie wstrzymuje toku postępowania dyscyplinarnego.

Art. 116. § 1. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciw sędziemu sąd karny przesyła akta właściwemu sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, sąd dyscyplinarny poweźmie uchwałę, czy należy je wszcząć, choćby sąd karny wydał wyrok uniewinniający; przepis art. 89 § 4 ma tu zastosowanie.

§ 2. Jeżeli przeciw sędziemu zapadł prawomocny wyrok karny, pociągający za sobą w myśl ustawy utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który zarządza wydalenie skazanego ze służby, chociażby już wykonano wyrok dyscyplinarny skazujący na karę łagodniejszą niż wydalenie.

Art. 117. § 1. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych i zamieszcza o nim wzmiankę w wykazie służbowym.

§ 2. Po upływie pięciu lat od daty uprawomocnienia się wyroku dyscyplinarnego, orzekającego kary przewidziane w art. 77 pod a) — d), Minister Sprawiedliwości na wniosek skazanego zarządza sporządzenie nowego wykazu służbowego z opuszczeniem wzmianki o wyroku dyscyplinarnym, jeżeli w ciągu tego okresu nie było innego wyroku skazującego.

Art. 118. § 1. Jeżeli miejsce pobytu obwinionego jest nieznane i nie da się bez szczególnych trudności ustalić, wszelkie pisma doręcza się jego obrońcy, którego w razie potrzeby powołuje się z urzędu.

§ 2. W razie wyroku skazującego, zapadłego w warunkach § 1, obwiniony może w ciągu miesiąca od daty, kiedy się o nim dowiedział, zażądać wznowienia postępowania, choćby nie zachodziły warunki wymienione w art. 112.

§ 3. Przepis art. 112 § 2 ma odpowiednie zastosowanie.

Art. 119. Podanie wystane pocztą lub telegraficznie uważa się za wniesione w dniu oddania w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

Art. 120. § 1. Sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym może na prośbę obwinionego przywrócić termin chybiony.

§ 2. Wniosek o przywrócenie terminu składa się wraz z odwołaniem lub skargą do sądu pierwszej instancji w ciągu siedmiu dni po ustaniu przeszkody.

Art. 121. Pisma dotyczące postępowania dyscyplinarnego są wolne od wszelkich opłat.

Art. 122. § 1. Minister Sprawiedliwości może wnieść rewizję nadzwyczajną do Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego od każdego prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego, a Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego od każdego prawomocnego orzeczenia wydanego przez Sąd Dyscyplinarny Wyzszy lub Najwyższy Sąd Dyscyplinarny.

§ 2. Rewizje nadzwyczajną na niekorzyść obwinionego można wnieść tylko w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się wyroku.

§ 3. Rewizję nadzwyczajną od wyroku Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego rozpoznaje Najwyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie siedmiu sędziów z wyłączeniem sędziów, którzy wydali zaskarżony wyrok.

Art. 123. O ile przepisy rozdziału niniejszego nie zawierają odmiennych postanowień, mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego.

Rozdział VII.

Zawieszenie w czynnościach służbowych.

Art. 124. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji na posiedzeniu niejawnym może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego:

- a) przeciw któremu wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne;
- b) przeciw któremu wszczęto postępowanie sądowe o ubezwłasnowolnienie.

Art. 125. § 1. Jeżeli sędziego zaaresztowano z powodu schwytania na gorącym uczynku albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu sędziego powaga sądu lub istotne interesy służby wymagają natychmiastowego usunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, władza nadzorcza może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych sędziego aż do postanowienia sądu dyscyplinarnego.

§ 2. O zarządzeniu tym należy jednocześnie zawiadomić sąd dyscyplinarny pierwszej instancji, który powinien niezwłocznie wydać uchwałę w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych.

Art. 126. § 1. Podczas zawieszenia sędziego nie może używać wyższej grupy uposażenia.

§ 2. Na czas trwania zawieszenia z powodu postępowania karnego lub dyscyplinarnego sąd dyscyplinarny może ograniczyć uposażenie sędziego, nie więcej jednak niż do połowy.

Art. 127. Zawieszenie ustaje samo przez się z chwilą prawomocnego ukończenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli sąd dyscyplinarny nie uchylił go wcześniej.

Art. 128. Uchwały w przedmiocie zawieszenia ulegają zaskarżeniu w ciągu siedmiu dni od doręczenia; skarga nie wstrzymuje wykonania. Skargę rozstrzyga sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym.

Art. 129. § 1. W razie umorzenia postępowania, wydania wyroku uniewinniającego albo skazania na upomnienie sędziemu zwraca się zatrzymaną część uposażenia.

§ 2. W razie skazania na wydalenie ze służby sędziowskiej zatrzymana część uposażenia przechodzi na rzecz Skarbu Państwa. W innych wypadkach sąd stanowi w wyroku, czy zatrzymana część uposażenia ma być sędziemu zwrócona (§ 1), czy też przechodzi na rzecz Skarbu Państwa.

Rozdział VIII.

Przepis ogólny.

Art. 130. W przepisach działu niniejszego przez wyrażenie ogólne „sędzia” rozumie się także prezesów i innych sędziów zajmujących stanowiska kierowników; przez wyrażenie „właściwy sąd” — ten sąd, do którego sędzia należy. Przez „sąd wyższy” rozumie się w stosunku do sędziów wojewódzkich — Sąd Najwyższy, a w innych wypadkach — sąd wojewódzki.

DZIAŁ III

Aplikanci sądowi.

Art. 131. Aplikantów sądowych mianuje i zwalnia prezes sądu wojewódzkiego.

Art. 132. Aplikantem może być mianowany ten, kto odpowiada wymaganiom wymienionym w art. 50 pkt a) — d).

Art. 133. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego i sekretariatów sądowych.

Art. 134. § 1. Aplikacja sądowa trwa dwa lata.

§ 2. Po upływie dwuletniego okresu aplikacji aplikant winien przystąpić do egzaminu sędziowskiego w najbliższym terminie. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu aplikant sądowy może przystąpić raz jeden do ponownego egzaminu, nie później jednak niż w ciągu jednego roku od daty egzaminu poprzedniego. W razie nieprzystąpienia do egzaminu lub niezdania go w drugim terminie aplikant sądowy zostaje zwolniony.

§ 3. Zezwolenie na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 2 może być udzielone w razie stwierdzenia niemożności poddania się egzaminowi w terminie przepisany. Zezwolenia udziela Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu wojewódzkiego.

Art. 135. § 1. Aplikanta, który ukończył aplikację i zdał egzamin sędziowski, Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może powierzyć asesorowi sądowemu na określony czas pełnienie czynności sędziowskich. W zakresie orzekania asesor podlega tylko ustawie.

Art. 136. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia określi skład komisji egzaminacyjnej dla aplikantów sądowych, sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia, postępowanie komisji egzaminacyjnej i zakres egzaminu sędziowskiego, organizację aplikacji sądowej i czynności asesorów, prawa i obowiązki aplikantów i asesorów oraz ich odpowiedzialność dyscyplinarną.

DZIAŁ IV

Sekretariaty, komornicy i inni pracownicy sądowi.

Art. 137. Sekretariaty sądów składają się z sekretarzy sądowych, urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonariuszów.

Art. 138. § 1. W sądach powiatowych urzędują komornicy do pełnienia czynności egzekucyjnych i innych, wskazanych w ustawach.

§ 2. W sądach są czynni woźni sądowi.

Art. 139. § 1. Sekretarzem sądowym lub komornikiem może być mianowany każdy, kto odpowiada warunkom wymagany dla objęcia urzędów państwowych, odbył służbę przygotowawczą i złożył przepisany egzamin.

§ 2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi szczególne warunki dopuszczenia do służby, poza warunkami ogólnym przewidzianymi w przepisach o państwowej służbie cywilnej, zakres egzaminu, skutki niezłożenia egzaminu w ciągu pewnego czasu po ukończeniu służby przygotowawczej, władze mianujące i tryb mianowania, wreszcie co do komorników — także ich prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność dyscyplinarną.

§ 3. Od odbycia służby przygotowawczej i złożenia egzaminu wolni są aplikanci sądowi.

Art. 140. § 1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi ustrój i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych urzędów administracji sądowej (rachuby, depozytów sądowych itd.), tudzież warunki szczególne przyjęcia urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonariuszów, poza ogólnymi warunkami przewidzianymi w przepisach o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. W wypadkach określonych ustawami sekretarze spełniają samodzielnie niektóre czynności sędziowskie. Jeżeli strona nie poprzestaje na rozstrzygnięciu sekretarza, orzeknie sędzia lub sąd, do którego sekretarz należy.

§ 3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi strój urzędowy lub odznaki urzędników, komorników i innych funkcjonariuszów sądowych przy czynnościach urzędowych.

Art. 141. O ile ustawy inaczej nie stanowią, mają zastosowanie do sekretarzy, urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonariuszów sądowych, tudzież do komorników i woźnych sądowych przepisy dotyczące funkcjonariuszów państwowych.

Art. 142. § 1. Przy sądach mogą być ustanowieni biegli sądowi i tłumacze przysięgli.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia przepisy o ustanawianiu biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, pełnieniu przez nich czynności, zwalnianiu ich z funkcji oraz o taryfie wynagrodzeń tłumaczy przysięgłych.

DZIAŁ V

Przepisy końcowe.

Art. 143. Z dniem wejścia w życie niniejszego prawa tracą moc wszystkie przepisy dotychczasowe, dotyczące przedmiotów unormowanych w tym prawie.